

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Miloš Matyáš
Jubilejní sjezd JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 7 (1962), No. 4, 191--193

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138584>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1962

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

JUBILEJNÍ SJEZD JČMF

MILOŠ MATYÁŠ

Ve dnech 17. až 19. dubna 1962 se konal v Praze u příležitosti 100. výročí založení Jednoty československých matematiků a fyziků sjezd této jedné z nejstarších našich vědeckých společností. Delegáti sjezdu se sešli na čtyřech půldenních pracovních zasedáních, na kterých hodnotili práci Jednoty za uplynulá tři léta od posledního sjezdu a vytyčili Jednotě úkoly pro další období. Vyvrcholením sjezdu bylo slavnostní setkání delegátů s představiteli Komunistické strany Československa a vlády Československé socialistické republiky, se zástupci Československé akademie věd, našich vysokých škol a s delegáty sesterských společností z Bulharska, Maďarska, Německé demokratické republiky, Polska, Rumunska a Sovětského svazu; konalo se dopoledne 18. dubna ve velké aule Karolina.

Nejdůležitějšími body programu sjezdu byla zpráva o činnosti JČMF za uplynulá tři léta od posledního sjezdu a plán činnosti Jednoty v dalším období. Zpráva, kterou přednesl s. M. JELÍNEK, velmi podrobně rozebírala činnost Jednoty. Všimla si nejen práce ústředního výboru a jeho předsednictva, nýbrž i činnosti jednotlivých poboček a komisí. V současné době má Jednota na území republiky 21 poboček, které velmi úspěšně rozvíjejí svoji činnost a zejména pomáhají zajišťovat vyučování matematice a fyzice. Matematická olympiáda a fyzikální olympiáda byly velmi kladně zhodnoceny, neboť nemalou měrou přispívají k šíření zájmu o studium matematiky a fyziky mezi žactvem středních škol. Úspěšně se rozvíjí i práce ústředních pedagogických komisí, a to komise matematické a komise fyzikální. Již tento výčet jasně ukázal, že Jednota úspěšně spolupracuje při řešení otázek týkajících se vyučování matematice a fyzice. Pokud jde o její součinnost při rozvoji vědecké práce v matematice a fyzice, konstatovalo se ve zprávě, že na tomto úseku nebyla práce Jednoty rozvinuta tak, jak by odpovídalo jejím tradicím v minulosti. Závěr zprávy se pak týkal činnosti redakční rady členského časopisu Jednoty, tj. Pokroků matematiky, fyziky a astronomie, a činnosti redakční rady Rozhledů matematicko-fyzikálních, jejichž obsah Jednota zajišťuje.

Plán o činnosti JČMF v dalším období přednesl s. M. VALOUCH. Nejlépe jej lze charakterizovat úvodními větami II. části rezoluce přijaté sjezdem. Jednota bude využívat všech prostředků k podpoře a podněcování rozvoje matematických a fyzikálních věd, aby se staly pevným základem a nástrojem rozvoje technického pokroku

a kultury v naší vlasti. Současně bude věnovat veškerou pomoc při zvyšování úrovně vyučování matematice a fyzice ve smyslu základní směrnice o sblížení školy s praxí. Ke zprávám s. JELÍNKA a VALOUCHA se rozvinula obsáhlá diskuse, v níž delegáti hovořili o činnosti svých poboček, o svých zkušenostech při pořádání olympiád a přicházeli i s podněty k další činnosti Jednoty, z nichž mnohé byly pojaty do rezoluce.

V dalších zasedáních sjezdu byli zvoleni čestní členové Jednoty, byly odevzdány diplomy jejím zasloužilým členům a udělena vědecká a pedagogická vyznamenání. Byly projednány změny organizačního řádu Jednoty, stanovena výše členských příspěvků a zvolen předseda a ústřední výbor. Předsedou JČMF se stal opět ministr školství s. F. KAHUDA. Sjezd byl ukončen dopoledním zasedáním dne 19. dubna, kdy delegáti schválili rezoluci o další činnosti JČMF.

Vyvrcholením jubilejního sjezdu bylo slavnostní shromáždění v Karolinu. Na této slavnosti byla zhodnocena stoletá činnost JČMF ústy předních představitelů našeho politického a vědeckého života a oceněny pokrokové tradice, kterými Jednota vždy pomáhala rozvoji vědecké práce a vyučování v oblasti matematicko-fyzikálních věd. V úvodním projevu se zabýval úřadující místopředseda JČMF akademik V. KOŘÍNEK historií Jednoty a ukázal, jaký význam měla tato matematicko-fyzikální společnost pro rozvoj vědy a vyučování u nás. První náměstek ministra školství s. KŘÍSTEK ocenil významnou úlohu Jednoty zvláště při tvorbě učebnic matematiky a fyziky a vyslovil přání, aby JČMF tuto činnost nadále ještě usilovněji rozvíjela. Rektor Karlovy university s. PROCHÁZKA upozornil, že matematika a další přírodní vědy se pěstovaly na Karlově universitě od jejího založení, poukázal na význam matematiky a fyziky, které spolu s chemií a biologií určují dnes další perspektivy vědy i techniky, a zdůraznil, že heslo Jednoty „matematika a fyzika základem techniky“ tuto skutečnost výstižně vyjadřuje a je pro činnost JČMF zároveň zavazující. Předseda Československé akademie věd akademik F. ŠORM ve svém projevu vyzdvihl význam matematicko-fyzikálních věd při vybudování materiálně technické základny komunismu u nás a poukázal na úlohu JČMF při uskutečňování tohoto cíle. Potom pozdravili účastníky slavnosti delegáti zahraničních sesterských společností; jménem zahraničních matematiků promluvil prof. KUROŠ ze Sovětského svazu a jménem fyziků nositel Nobelovy ceny prof. G. HERTZ z Německé demokratické republiky.

Jménem Komunistické strany Československa a vlády Československé socialistické republiky pozdravil delegáty jubilejního sjezdu náměstek předsedy vlády a předseda Státní komise pro vědu a techniku s. J. DOLANSKÝ. O činnosti Jednoty řekl: „Nerušená kontinuita činnosti Jednoty významnou měrou přispěla k vytvoření tradice našich matematických a fyzikálních věd jako základu pro jejich nynější rozvoj a získala jim v mnohém směru i zasloužený mezinárodní ohlas. Není opravdu pouhým formálním gestem, že ústřední výbor Komunistické strany Československa a vláda přikládají vašemu jubileu takový význam. Je to výraz principiálního ocenění úlohy a činnosti celých generací matematické obce, ocenění, které jejich úsilí může dát a dávají jedině revoluční hnutí a socialistická společnost, jež jako dědic a pokračovatel všeho minulého pokrokového úsilí spatřuje ve vědě svůj nástroj i svého spojence, pozvedá vědu

ke zcela nové společenské úloze a také ve zcela jiné dějinné perspektivě než kapitalismus hodnotí smysl a význam veškeré práce vykonané pro její rozvoj.“ V dalších částech svého projevu hovořil s. Dolanský o perspektivě Jednoty při rozvoji naší socialistické společnosti a při přechodu ke komunismu. Potom odevzdal s. J. Dolanský Řád práce akademiku V. KOŘÍNKOVI a s. V. HAJKOVI a akademik ŠORM vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“ časopisu Rozhledy matematicko-fyzikální a medaili Jana Ámose Komenského ministru školství a kultury F. KAHUDOVI, akademiku B. BYDŽOVSKÉMU, in memoriam akademiku J. HRONCOVI, dále akademiku V. JARNÍKOVI, M. VALOUCHOVI, F. DUŠKOVI, P. BARTOŠOVI a F. VEJSADOVI.

V další části slavnosti odevzdal akademik Kořínek diplomy nově zvoleným čestným členům JČMF a na zakončení zahrálo kvarteto matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university skladbu J. Zacha.

GEOMETRIE PLÁSTVÍ V ROVINĚ*)

ALOIS URBAN, Praha

Článek uvádí čtenáře do základů jedné speciální části novější diferenciální geometrie, podává přehled jejich základních pojmů a ukazuje její souvislost s teorií nomogramů.

1. ÚVOD

Tento článek chce v podstatě upozornit na velmi zajímavou a lehce psanou knížku z diferenciální geometrie (i pro matematika, který se právě nezabývá geometrií nebo dokonce speciálně diferenciální geometrií). Jde o publikaci známého hamburského geometra Wilhelma BLASCHKA, *Einführung in die Geometrie der Waben* (Úvod do geometrie pláství), která vyšla jako IV. svazek knižnice *Elemente der Mathematik vom höheren Standpunkt aus* (Základy matematiky z vyššího hlediska), vydávané nakladatelstvím Birkhäuser¹⁾. Knižka je u nás přístupna rovněž v ruském překladě, který vyšel poměrně nedávno²⁾.

Jak již název naznačuje, podává se v ní úvod do geometrie pláství. Geometrie pláství není nic jiného než známá „textilní geometrie“ nebo také „geometrie tkání“, jak původně Blaschke nazval nové odvětví klasické diferenciální geometrie, k jehož vzniku dal sám podnět a jehož základy vybuďoval se svými spolupracovníky a žáky. Od původního názvu ustoupil hlavně proto, že vznikala řada nedorozumění, jež

*) Předneseno na 1. čs. konferenci o diferenciální geometrii, která se konala od 10. do 15. 9. 1961 na Richtrových boudách v Krkonoších.

¹⁾ W. BLASCHKE, *Einführung in die Geometrie der Waben*, Basilej-Stuttgart, 1955, str. 108.

²⁾ В. Бляшке, *Введение в геометрию тканей*, Москва, 1959, стр. 144.